

Cròniques urbanes

Crònica d'una vocació poètica

Feliu Vallès

En les seves primeres aparicions públiques i hostensibles pels ambients artístics de la ciutat, duia una americana de color groc canari estrident, que accentuava el contrast amb la cabellera i la barba negres i esclarrissades, d'entre les quals sobresortien uns ulls escrutadors, gairebé obsessius, sota unes celles que semblaven signes d'admiració molt junts, obrint-se en el vèrtex per deixar pas a un nas que emergia com un alambí. Aquesta imatge, aguantada sobre un esquelet de prima fragilitat, produïa un impacte inquietant, que només era comparable a la seva verbositat imparable.

- De l'úter mateix on nien lez primerez zentorz obliqüez de l'ézzer obzcur, de l'òmfaloz últim i primer, amb clivellez d'ezcuma, humitatx lentex que ezperen a l'encalz d'un afany fugizzer, els verzoz, l'eztigma, oh! plaga del plagi inconfezzat que zupura a cada mot, ai, laz!, revoluzió de vízcerez abizalz: jo tot, tot nou i aprezzat, perquè covem la venjanxa, els meuz, jo i els meuz: l'avantguarda.

Coses així, deia, carregades de sinestèsies, per enlluernar la rotllana. Venia d'un poblet insignificant dels encontorns i endevinava, astut, que la ciutat era el primer graó d'una escala que l'havia de dur més amunt. Els contertulis, a Belles Arts, l'escoltaven amb la boca oberta, només deixant anar un somris que volia ser de complicitat, perquè no fos dit que no entenien res. Fins i tot li passaven per alt un defecte que ja s'ha pogut constatar abans, evident i molt molest, si el teníeu a prop: era papizot, zezejava i, de tant en tant, inevitable, us arribava un capellà, com si fos la forma material quintaessenciada del seu imparable discurs elucubrant.

En aquells primers temps, el nostre poeta estudiava a l'Autònoma, amb una beca que el seu pare proveïa des del poble, absent a la imparable ascensió del minyó

incomprensible que, quan començava a flaquejar la indústria dels sifons, temia que no acabés essent-li paràsit etern. Però no.

Allí, a la Universitat Autònoma de Bellaterra, féu coneixença d'altres hereus avantguardistes, la qual cosa donà ales immediates a la vocació poètica que deien compartir i que, en hores de lleure i gespa, concretaren en la creació d'un grup experimental, batejat amb un nom polisèmic de "Tafur", títol amb el qual encetaren l'edició d'una revista molt minoritària on publicaven les conclusions a què arribaven després de llargues tertúlies amb el cap emboirat de begudes i fums, presos sempre amb el posat displicent del qui està segur de treballar per a la posteritat, ni que sigui la pròpia.

I fou amb un plec d'exemplars de "Tafur" sota el braç de l'americana groga, que es presentà un dia a la inauguració d'una exposició de la ja mítica "Sala Tres", causant sensació per la vestimenta i perquè els allí reunits es coneixien tots des que eren criatures. El nouvingut, que mirava amb atenció parsimoniosa l'exposició del muntatge conceptual, donava voltes al cubell de serradures del centre de la sala i bufava les fulles de l'arbre de plàstic que hi havia plantat, per fer-les moure.

L'autor del muntatge, que temps després havia de ser un dels molts amics que deixés a l'estacada, era el Manel Gimenes, més conegut per "Zappa", fan incondicional del músic amb qui deien que tenia una retirada (però llavors, cal admetre-ho, tothom retirava a tothom), s'acostà al desconegut, encuriós.

- Llàztima que aqueztez fullez no ziguin de paper ezcrit. Elz poemez podrien voleiar, fruit del nozez eixorc de lez zerradurez, i la performanze ezdevindria lúzida, zenzual com una conzpirazió de forzes naturalz i zimplez.

Amb un sisè sentit pràctic que la majoria de gent no té, el nostre home acabava d'endevinar que aquell que tenia al costat era

l'autor del muntatge. I amb el seu discurs, que ell qualificava de "tast inicial", el va deixar d'una peça. El "Zappa", sense saber què dir, es gratà el cap i va fer que s'hi acostessin alguns dels incondicionals de la sala que assistien a totes les inauguracions, per donar-li un cop de mà. Llavors fou quan el nostre home aconseguí el seu primer èxit en la rotllana dels qui havien de ser els seus acòlits.

- Li deia, aquí, al company, que el zercle de l'art z'ha de rompre per totz coztatz i zercar elz interlocutorz vàlidz amb una zemiòtica que zigui, al mateix tempz que zinzerà, prou revoluzionària i impacant. Com trencar elz vidrez de lez fineztrez-ouz, falzoz paizatgez de plàztic, en elz qualz ez gronxa la burgezia. Elz arbrez zón el fruit de la llavor-mare de lez paraulez i zemblen voler zortir, com lez fullez, de l'erm de lez zerradurez i elz límitz, de lez fronterez del cubell. Oi?

Colpits, com ell esperava, tots, que es miraren els uns als altres dient que sí (o que zí) movent el cap amunt i avall, com si els hagués hipnotitzat. Llavors, amb un somriure que es mig endevinava rere la barba esfilegarsada, va fer el gest de retirar-se, vinclant el cos primíssim, com un filferro, que aguantava pèl, americana i nas. Però només era un gest. De seguida tornà enrera, convençut que no els podia deixar orfes i els donà la seva targeta de presentació:

- Llorenz Zaltiró, co-editor de "Tafur" revizta de conzpirazionz poètiquez. I els n'allargà un exemplar a cada un, que se'l miraven, fullejant-lo, sense entendre res, però admirats.

D'ençà d'aquell dia, no hi hagué acte poètic, artístic, lúdic o reivindicatiu (i tots ho eren tot al mateix temps), que no complés amb la presència de l'inefable Llorenz Saltiró, que acabà convertit en el teòric audaç, presentador i ànima de l'artistada local, a la qual aportava, en petites i estudiades dosis, les darreres innovacions que arribaven de Barcelona, i de

l'estranger i tot, a vegades, via campus-gespa on els co-editors de "Tafur" les feien públiques i ell s'afanyava a difondre per Belles Arts, per la tertúlia a la rebotiga de la ferreteria del passeig on cap al tard sempre es deixava caure, o a l'estudi d'un o altre pintor, on era convidat a veure i a jutjar l'obra, perquè pontifiqués un ratet i preparés la presentació d'hipotètics catàlegs d'exposicions futures. Sempre, això sí, voltat d'un cercle d'incondicionals que admiraven el seu discurs enlluernador i no l'aplaudien al final de cada intervenció, perquè no es portava, aleshores.

Però aquella vida, que ja feia mesos que durava, esdevingué ben aviat monòtona, per a un esperit inquiet com el seu. I un dia es llevà disposat ja a fer el segon pas.

Feia molt temps que no anava a classe a la universitat, només assistia a les sessions de gespa-poètica i ja donava el curs i una carrera absurda per perduts, amb un discurs contundent, que feia les delícies de tots aquells artistes locals que el seguien i que no havien tingut l'oportunitat d'estudiar: "La univerzitat éz el carrer, lez barricades de l'art no accepten mandarinz de zavieza caduca", conclouia sempre, per a goig dels que, com a màxim, havien arribat a fer comerç per poder continuar el negoci dels seus pares, i que pensaven que ells havien estat de sort, estalviant-se aquell pas inútil de la universitat.

Abandonat, per retrògrad, el món acadèmic, doncs, decidí un bon dia que calia passar a l'acció i, solemnement, anuncià l'aparició d'una nova publicació selecta i avantguardista, que ell co-dirigiria amb qui s'hi vulgués ajuntar. Van faltar-los mans per alçar, demanant de fer costat al geni, que ja tenia pensat el nom i tot, de la publicació:

- Ez dirà "Púztula", perquè ha de zer com un gra de puz que ezclati per estendre la infecció lazerant de la ferida artística que ja no podem suportar més tempz ocults per l'obzcurantizme formal que oprimeix i ezcapza lez noztrez realitatz immediatez. Una "Púztula" en la uniformitat de l'art burgèz i paràziti!

Pel sistema de subscripció selecta, com un secret per a iniciats que estaven segurs de contribuir a l'aparició de noves formes d'art mai vistes, un centenar llarg

de fidels van fer possible que comencés a sortir la "Púztula", que s'inaugurà amb un primer número amb poemes d'avantguarda pintats a mà sobre kleenex, amb la intenció, deia la presentació que signava "Púztula", però rere la qual, tot i no ser oral i tenir una ortografia sense zetes, s'hi endevinava la inconfusible mà mestra de Lloç Saltiró: "Rebuig del poema moc llàgrima. Impossibile vigència: en un suport lleu com l'home-nàufrag mateix s'hi poden esgrafiar els mots que la tribu vol servir. Mocadors de l'adéu alienat, el llamp, si cal, és, sense líquid, u de paraula, corc". En sortiren disset números, amb una periodicitat arbitrària, que aportaren, entre altres, un magalló amb el mànec de goma i una lletra pintada en groc, un calendari sense dies, només amb requadres en blanc que es deia "El temps és lliure i nostre", un plec de fulls de paper de vidre amb una lletra pintada en retolador a cada un i el darrer, que fou un full volant de paper de seda que citava els subscriptors tal dia a tal hora al brollador del passeig per fer-hi una repoblació de grills, a la qual cadascú s'havia de presentar amb un grill de taronja.

Mentre anaven apareixent els números de "Púztula", ell no parava de freqüentar tot acte públic local, però ja se'l veia menys, per les tertúlies, si no era que l'hi citaven. On era, mentrestant? Aquesta pregunta se la feien, mig orfes mig alliberats, els seus col·laboradors a la revista i el públic en ple, que veia, desanimat, que cada dia es feia més car, de veure pel carrer.

El cert era que començà per abandonar l'americana groga i, aprofitant l'arribada del bon temps, anava amb una armilla de caxmir i mànigues de camisa. L'aparició de l'armilla coincidí amb les lentes però progressives tallades de cabell, que hom atribuïa a la inevitable calvície. Tot s'esdevingué just al mateix temps que deixava de parlar de "Púztula" i no concretava si hi hauria un nou número o no, aviat. Fins que un dia, sense saber ni com ni quan, desaparegué de la circulació.

L'artistada de la ciutat seguí el seu pas lent de creació sense el guia, a qui semblava que s'havia empassat la terra, fins que, al cap dels anys, l'atzar féu possible la seva reaparició a Sabadell.

Els pintors, ceramistes, saltimbanquis i intel·lectuals de la localitat seguien essent socis de l'Acadèmia de Belles Arts i es freqüentaven les exposicions els uns als altres, com sempre. I amb la mateixa monòtona desatenció de sempre assistien, per compromís, als actes que s'hi organitzaven. Per això la veu va córrer com un reguerot de pólvora encesa, quan varen rebre el targetó que els convocava a la "Presentació de l'Exposició de càntirs, puntes de coixí i flabiols de canya de riera: un crit per la llibertat popular i l'expressió masiva d'un poble que avança". Un títol massa llarg, segurament, però prou explícit de la mélangue que contindria la mostra, comprensible, per altra part, quan es llegia a continuació que "presentarà l'acte l'il·lustre senyor Llorenç Saltiró, comissari internacional de la Generalitat de Catalunya, ambaixador cultural a Europa i automenat Gran Camell d'Idees Modernes i Post-coetànies".

Obrien uns ulls com unes taronges, quan el van veure aparèixer a l'acte, saludant les autoritats locals i fent un dels seus discursos inintel·ligibles de sempre, però ara més mudat que mai - l'americana era de quadres verds i taronja, amb un escut de la generalitat ocupant-li tota l'esquena, com si fos el número d'un futbolista. De l'antic Llorenç Saltiró, els seus ex-companys només van observar-ne l'enrevessada xerrera i l'inevitable zezeig que encara enviava capellans a la primera fila, on es removien, incòmodes, però sempre somrients, els membres de la Junta de Belles Arts.

Acabat l'acte, visitats els sis càntirs de terrisa fabricats a la bòbila de Santa Pau, les trentatres puntes de coixí cedides pel Casal d'Avis de Catalunya de Caraques i els dotze flabiols propietat del senyor Tomàs Carmanyola de Prada de Conflent, les autoritats i el Comissari Saltiró van anar a sopar a l'Euterpe. Els antics amics, que saludaren el gran home amb la mateixa timidesa del primer encontre, desfilaren cada un cap a casa seva on, després d'un sopar frugal i una dosi de sal de fruita, miraren el "¡Sorpresas, sorpresas!" per oblidar.